

11B Praktični deo

1. Šta dve nastavnice dopunskih škola kažu o svojim nastavnim planovima

Dragana Dimitrijević

Dragana Dimitrijević je poreklom iz Beograda/ Srbije. Od 1999. radi u kantonu Ciriš kao nastavnica srpskog u dopunskoj školi.

Za *polugodišnji plan* beležim u obliku tabele:

- grube ciljeve za svaki uzrast / nivo
- teme i lekcije koje planiram da radim svakog meseca i sedmice (za svaki nivo)
- nastavne metode, socijalne oblik i medije koje nameravam da koristim.

Pritom vodim računa o tome da planom uzmem u obzir naše proslave i praznike, kao i druge važne elemente naše kulture.

Za *mesečne ili tematske planove* konkretizujem gornja razmišljanja u pravcu neke određene teme (po mogućstvu teme za sva tri, ili makar dva nivoa, pri čemu se ciljevi, sadržaji i zahtevi prilagođavaju specifičnostima pojedinih nivoa). U pogledu ciljeva i sadržaja vodim se srpskim Nastavnim planom za dopunske škole i ciriškim Okvirnim planom za dopunske škole (koji se koristi na celom području Švajcarske s nemačkim jezikom). Pre svega se trudim da krenem od realnih predznanja, preduslova i interesa samih učenika. Moja nastava se odvija po koncentričnom spiralnom principu: sadržaji i ciljevi nižeg nivoa ponavljaju se na srednjem nivou, ali u širem i zahtevnijem obliku.

Da li su *ciljevi* ispunjeni proveravam putem praćenja učenja (posmatranja, razgovori, pomoć u učenju), a delom i putem usmenih i pismenih kontrolnih zadataka. Trudim se da oni što manje liče na ozbiljne ispite koji prouzrokuju stres.

Nastavni materijal iz Srbije moram prilagoditi svojim učenicima u dopunskoj školi. Na početku, recimo, zamenjujem ćirilicu latinicom, pojednostavljujem način na koji su formulisani zadaci i prilagođavam tekstove rečniku ovdašnje dece. Tek nakon ovakve pregrade i rasterećenja učenici mogu početi efikasno da rade.

Nadia El Tigani Mahmoud

Nadia El Tigani Mahmoud [Nadja el Tigani Mahmud] je poreklom iz Sudana. Ona od 1992. živi u Londonu, gde radi u redovnoj školi i u pripremnim školskim odeljenjima za decu iz inostranstva, kao i u dopunskoj školi kao nastavnica arapskog.

Planiranje nastave mi pomaže da odredim šta učenici treba da uče, kako nameravam da strukturisem i pritim procese učenja i kako da im pomognem da uče uspešno.

Po pravilu svoje časove planiram 2–3 sedmice unapred. Pritom se rukovodim nastavnim planom. Moje planiranje uključuje sledeće elemente: ciljeve, jezičku kompetenciju, jezičke aspekte (fond reči itd.), dalje aktivnosti. Izuzetno vodim računa da moji planovi obuhvate različite načine učenja (auditivno, vizuelno, kinestetičko), tako da potporu u učenju dobiju svi učenici.

U planiranje uključujem i razmišljanje o oblicima vrednovanja. Samo tako mogu biti sigurna da su učenici zaista učili i samo tako mogu da vidim gde sa pojednim učenicima ili celim razredom nešto treba da ponovim i produbim.

2. Šta bi tri nastavnice dopunskih škola u Švajcarskoj preporučile svojim mlađim kolegama/koleginicama

(upor. i savete Valerije Bovine u pogl. 1 B.5)

Sakine Koç (dopunska škola turskog u Cirihi)

Da bi učenici izbegli konflikt kultura i jezika, preporučuje se uspostavljanje kontakta sa nastavnim osobljem švajcarskog školskog sistema. Pritom treba u centar pažnje staviti nastavu jezika. Za đake u prvom razredu je veoma važno da na oba jezika obrađuju isto gradivo – odnosno, ista slova ili iste priče i sl.

Dragana Dimitrijević (dopunska škola srpskog u Cirihi)

Mlađim kolegama i koleginicama preporučujem da obavezno od samog početka povežu ciljeve i sadržaje nacionalnih nastavnih planova s nastavnim planovima imigracione zemlje (u Švajcarskoj: Okvirni nastavni plan za dopunske škole). Takođe je važan i jezički podsticaj, nalaženje veza sa jezikom imigracione zemlje (kojim učenici često bolje vladaju nego jezikom zemlje porekla!), kao i sa kulturom i običajima u novoj domovini. Na taj način učenici mogu mnogo bolje razumeti sadržaje, jer se u nastavu optimalno uključuju njihove bikulturalne i bilingvalne kompetencije.

Nexhmije Mehmetaj (dopunska škola albanskog u kantonu Jura/Švajcarska)

Pri planiranju i izvođenju nastave uvek je važno uzeti u obzir stvarni razvojni nivo učenika na planu prvog jezika.

Ciljevi nastave moraju uvek biti jasni i proverivi. Jedino tako mogu evaluirati da li je nešto zaista naučeno.

Teškoće i probleme bi trebalo izbeći, koliko god je to moguće, uz pomoć jasne strukture (od jednostavnijeg ka složenijem) i transparentnog planiranja.

Svi učenici, i oni slabiji, moraju obavezno biti integrisani i uključeni u nastavu. Svi treba da dobiju i podsticajnu, konstruktivnu i konkretnu povratnu informaciju.

3. Gruba shema godišnjeg plana

Nexhmije [Nedžmije] Mehmetaj je poreklom s Kosova. Ona od 1993. živi u kantonu Jura u Švajcarskoj, gde je otpočela i vodi albansku dopunsku školu.

U grubom planu školske godine na prvom mestu razlikujem dva tipa časova:

- a) časove koji služe sticanju novih znanja (75%) i
- b) časove koji služe pre svega produbljivanju, ponavljanju i primeni naučenog (25%).

Stručno razlikujem sledeće oblasti na koje delim dostupno vreme:

- a) Kulturno obrazovanje i komunikacija (uključujući interkulturalne aspekte): 60% odnosno 48 časova.
- b) Jezičko obrazovanje (gramatičke strukture, rečnik itd.): 40% odnosno 32 časa. Oblasti rada na jeziku – razumevanje slušanog teksta, razumevanje čitanog teksta, pisanje i govor – integrisane su u obe pomenute velike oblasti.

Gruba shema godišnjeg plana:

vremenski budžet: 80 lekcija (40 sedmica po dva časa)	nivo I (1–3. razr.)	nivo II (4–6. razr.)	nivo III (7–9. razr.)
sticanje novih znanja	64 lekcije (32 x 2)	64 lekcije (32 x 2)	64 lekcije (32 x 2)
produbljivanje, ponavljanje, primena	16 lekcija (8 x 2)	16 lekcija (8 x 2)	16 lekcija (8 x 2)

4. Primer polugodišnjeg plana

Danijela Stepanović je poreklom iz Požarevca u Srbiji. Ona 12 godina živi u Štuttgartu, gde radi kao nastavnica srpskog u dopunskoj školi.

(upor. i primer u pogl. 9 B.1!)

Mesec	Tema	Niži nivo (1–3. razr.)	Srednji nivo (4–6. razr.)	Viši nivo (7–9. razr.)
septembar	Slike iz domovine	<ul style="list-style-type: none"> • provera verbalnih sposobnosti • usmene vežbe • stan, kuća, škola • saobraćaj • narodne pesme • vežba posmatranja i opisivanja • uvod u latinično i ćirilično pismo • obrada, pisma • Dušan Kostić: Septembar (pevanje, pesništvo, pesnik) • Lj. Ršumović: Au, što je škola zgodna • Dragan Lukić: Šta je otac? 	<ul style="list-style-type: none"> • izveštaji (usmeno i pismeno): Na raspustu smo bili... • porodična priča, migracija • domovina nekad i sad • pravopis i gramatika: - pisanje velikog slova, padeški nastavci, gde?, kuda?, čime?, najčešće greške u govoru i pisanju, uvod u latinično i ćirilično pismo • D. Erić: Domovina • B. Nušić: Autobiografija • lokalizacija gradova, reka, planina, banja na geografskoj karti 	<ul style="list-style-type: none"> • izveštaji s raspusta • P. Ugrinov: Stara porodična kuća • istorija, socijalni i institucionalni aspekti • pravopis: geografski pojmovi • poređenje života u Švajcarskoj i Srbiji • lokalizacija gradova, reka, planina i banja na geografskoj karti • Ivo Andrić • ko su naši pradedovi i gde su živeli? • porodično stablo, najdraža osoba u porodici
oktobar	Šira porodica („loza“)	<ul style="list-style-type: none"> • glas, slovo, reč, rečenica • porodica, poseta • prijatelji, prijateljstvo • devojčice i dečaci • porodica i šira porodica • imena članova porodice • čitanje iz bukvara • tvorac pisma Vuk Stefanović Karadžić • izreke, rime, jezikolomke 	<ul style="list-style-type: none"> • simboli domovine • porodica i rodbinske veze • imena članova porodice po ženskoj i muškoj liniji • rad na tekstu „Pastir iz Tršića“ • imena sa značenjem (simbolička imena) u geografiji, botanici itd. 	<ul style="list-style-type: none"> • pred kartom Srbije • porodično stablo • opismenjavanje različitosti • rad na tekstu „Pastir iz Tršića“ • kompleksne rečenice • narodna književnost • jezikolomke itd. • izreke, fraze • ep: klasifikacija epskih narodnih pesama
novembar	Srpsko pismo i njegov tvorac	<ul style="list-style-type: none"> • izgradnja vokabulara • porodica, pozivi, godišnja doba, delovi dana • razrada latinična/ćirilična slova • deminutivi • rad na tekstovima iz bukvara • razmišljanje o jeziku: sličnosti i razlike u odnosu na nemački • Srbija – glavni grad, simboli, odakle su došli moji čukundeda i čukunbaba? 	<ul style="list-style-type: none"> • Vuk Stefanović Karadžić: život, rad • imenice: pojam i značenje, vrste • prepričavanje i sažimanje • bajke • Srbija – Švajcarska: poređenje, topografija • jedno putovanje iz Srbije u Švajcarsku – planovi za raspust • Balkan u praistorijsko i antičko doba 	<ul style="list-style-type: none"> • Vuk St. Karadžić – život i tradicija srpskog naroda kako je nastalo pismo? • opismenjavanje u Srbiji • uvođenje hrišćanstva, Ćirilo i Metodije • padeži: poređenje s nemačkim • seobe Srba i otpor turskim vlastima • dinastija Obrenović • oslobodilački rat i nezavisnost • nacionalni parkovi, okruženje
decembar	Tradicije – most koji povezuje narode	<ul style="list-style-type: none"> • vrste rečenice (iskaz, pitanje, naredba) • dani u nedelji • meseci • Božić, Badnje večer, Deda Mraz (Božić Bata) • božićne pesme 	<ul style="list-style-type: none"> • V. Ilić: Zimsko jutro • usmeno i pismeno izražavanje • pridevi: pojam, značenje, broj, rod; poređenje s nemačkim • sv. Stefan • dinastija Nemanjića • stvaranje prve srpske države • Vuk Karadžić • božićni običaji • božićne pesme 	<ul style="list-style-type: none"> • Prvi srpski ustanak • Milan Đ. Milićević • Karađorđe (portret) • svetac zaštitnik, vera, običaji, religiozne ceremonije • život i običaji u Srbiji i Švajcarskoj • hrišćanski praznici: Božić
januar	„Putuje bez puta. I put se za njim rađa“ (Vasko Popa) Sveti Sava	<ul style="list-style-type: none"> • razvijanje usmenih kompetencija, npr. uz pomoć slika • karakter i rad svetog Save • Himna Svetom Savi 	<ul style="list-style-type: none"> • usmeno i pismeno izražavanje uz temu božićnog raspusta • „Nigde nebo nije tako lepo kao u mom kraju“, D. Maksimović • dinastija Nemanjića 12–14. v. • manastiri – centri kulture • karakter i rad Svetog Save • narodna pesma Sveti Sava 	<ul style="list-style-type: none"> • imenice: pojmovi i sistem (rod, broj, promena po padežima) • Rastko Nemanjić • Sveti Sava u književnosti • srpski manastiri i svetinje

5. Primer tematskog plana o Turskoj (oko 4 sedmice)

Sakine Koç je poreklom iz Turske. Živi pet godina u Cirihi i jednako dugo radi kao nastavnica u dopunskoj školi.

(upor. i primer u pogl. 9 B.4!)

Nivo	Govor	Čitanje	Slušanje	Pisanje
Niži nivo	Impulsi za razgovor: govornici o gradu iz kojeg dolazite! Pričajte i pokažite na karti šta ste još videli u Turskoj! Opisivanje fotografija / suvenira iz Turske. Podsticanje dece na govor. Korigovanje grešaka tek na kraju. Izgradnja odnosa prema zemlji porekla.	Čitanje jednostavnih tekstova o Turskoj. Prioritet ima shvatanje sadržaja; prilikom čitanja voditi računa o jasnoći i preciznosti.	Objašnjavanje istorije osamostaljenja Turske. Skupljanje i sažet pregled informacija o himni i državnoj zastavi.	Pismeni sastavi o posećenim gradovima itd. u Turskoj. Fokus: nadgradnja i ortografija
Srednji nivo	Karakteristike određenih regiona (jelo, planine, građevine itd). Šta ste vi doživeli na različitim mestima? Pokazati sličnosti sa Švajcarskom, naći veze sa Švajcarskom.	Čitanje tekstova o Turskoj, odgovaranje na pitanja o njima. Čitanje tekstova o svakodnevnom životu u Turskoj, poređenje sa Švajcarskom. Pravilan izgovor.	Gledanje turskog pozorišta senki (Karadžoz pozorište); razgovor o glavnim likovima i tradiciji.	Završavanje pisanja započete priče. Pravilno konjugiranje glagola.
Viši nivo	Sistem planina, dolina, reka, ravnica, mora u Turskoj; turizam u Turskoj; poređenje sa Švajcarskom. Obrazloženja, upotreba upitnih reči.	Čitanje teksta o Turskoj. Standardni jezik visokog stila, relativno detaljan. Prepričavanje pročitano (dogadjaji, osobe, vreme). Prepoznavanje glavnih misli i „poruke“.	Slušanje poezije (npr. „Slušam Istanbul“). Prepoznavanje glavne teme, događaja, vremena. Informacije o pesniku i njegovom značaju.	Priprema i držanje referata. Korišćenje izraza i poslovice, građenje zavisnih rečenica.

6. Primer plana časa za 1–6. razred

Nexhat Maloku je poreklom iz Gnjilana (Kosovo). On od 1991. živi u Cirihi, gde od 1992. radi kao nastavnik u albanskoj dopunskoj školi.

(upor. i primere u pogl. 4 B.2 (1–9. razred), 8 B.3 itd.)

Vreme	Niži nivo, 1. razr.	Niži nivo, 2–3. razr.	Srednji nivo, 4–6. razr.
5'	Početak sa sve tri grupe, pozdravljanje. Objašnjenje zadataka za grupe 2–3. i 4–6. razred.		
8'	1. razred: uvođenje slova J. Akustička identifikacija i ortografski simbol „J, j”.	2–3. razred: tema „Ja i drugi. Intervjuisanje partnera u grupi: po dvoje učenika pričaju jedno drugom o svojim porodicama.	Tema: glagoli, prošlost. Radni list sa 20 rečenica. Zadatak: podvući glagole; markiranje upotrebljenih oblika za prošlo vreme.
8'	Individualni rad na četiri zadatka uz slovo J, j u radnom listu.		
10'	Kontrola radnog lista. Ponavljanje izgovorenih reči sa J. Deljenje reči sa J kao što su java, jata. Pomoćni glagol jam. Objašnjenja uz novi radni list.		
5'		Prezentacije o porodici intervjuisanog deteta. Individualno čitanje „Në familjen e Albanës”; markiranje nejasnog.	
8'			Kontrola radnog lista. Poređenje korišćenja oblika za prošlo vreme u albanskom i u nemačkom.
3'	Kontrola novog radnog lista. Novi zadatak: obojiti 4 crteža sa slovom J.		Rad na tekstu iz „Gjuha shqipe 3” (markiranje glagola olovkom u boji).
7'		Razjašnjenje problema sa tekstem „Familja e Albanës”. Čitanje priče deo po deo; pitanja za razumevanje teksta. Zadatak: nacrtati svoju porodicu.	
15'	Pauza		
10'	Učenici čitaju jednostavan tekst. Ja im pomažem kod teškoća.	Dalji rad (vidi gore).	Samostalno čitanje teksta „Princi i lumtur”; svi učenici pripremaju po jedan odlomak da ga pročitaju naglas.
20'	Zadatak da se tekst (vidi gore) vežba kao diktat, uz pomoć poznatih oblika vežbanja (rad u paru i samostalno).	Rad na zadacima u udžbeniku i na posebnom radnom listu.	Učenici sedaju u krug, svako čita pripremljen deo teksta. Nastavnik sluša i interviše objašnjenjima tamo gde je to potrebno.
3'	Kontrola goreopisanog zadatka. Domaći zadatak: naučiti reči iz teksta kao diktat.		Čitanje teksta o autoru „Princi i lumtur”. Kontrola razumevanja teksta putem intervjua u paru.
5'		Diskusija o tekstu, fokus na poređenje porodičnog života na Kosovu i u Švajcarskoj. Domaći zadatak: ispitivanje o motivima za migraciju.	
3'			Razjašnjenje pitanja. Domaći zadatak: odgovoriti na pitanja iz udžbenika.
5'	Razjašnjenje poslednjih pitanja, pozdravljanje pri odlasku.		

Sivo = aktivnosti u kojima učestvuje nastavnik.